

שלימה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

הגליון מוקדש

לע"נ רבנו שלמה בן מאיר ושמחה

נלב"ע ז' מר חשוון תשפ"ד

ולרפוי"ש להגה"צ רבי גבריאל בן מזל טוב

ולרפואת מרדכי בן ר' אליעזר זצ"ל

פרשת ויקרא-פורים

י"ד אדר ב' תשפ"ד | גליון 19

פניני הפרשה

מדוע האל"ף זעירא

"ויקרא אל משה", (א', א').

האות אל"ף דווקא הוא אל"ף זעירא, וצריך טעם מדוע האל"ף זעירא. ונראה לפרש, דהאות אלף רומז ללימוד, כדאיתא בגמ' (שבת ק"ד ע"א) 'אלף בית, אלף בינה' ופירש"י 'למוד תורה'. וע"ז רמז הפסוק, שמתי הקב"ה מגלה לאדם תורה, רק אם האלף זעירא, היינו שכל מה שלמד הוא מעט אצלו, וחפץ ללמוד עוד מחמת שקטן בעיניו כל ידיעותיו בתורה, משא"כ אם מחמת גאותו נדמה לו שידוע הרבה, שאין מתגלה לו התורה.

עוד נראה לפרש ע"פ מה דאיתא במדרש (מדרש ר"ע בן יוסף על התגין נדפס בספר בתי מדרשות ח"ב עמ' תע"א) וז"ל 'אל"ף יש לה שלשה זיינין לעיל (פי' למעלה) כנגד מלאכי השרת שהם מזכירים את השם לאחר שלש תיבות, שנאמר (ישעיה ו' ג') קדוש קדוש קדוש ה' צבאות, ושתי זיינין למטה כנגד ישראל שמזכירים את ה' לאחר שתי תיבות שנאמר (דברים ו' ד') שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד', עכ"ל. ונתבאר מזה שהלמעלה של אות א' מרמז על מלאכי השרת, והלמטה של אות א' מרמז על ישראל.

ועפ"ז מובן היטב למה נכתב כאן א' זעירא, כדי ללמד שכאשר קרא הקב"ה למשה לדבר עמו, היה מתיחד הדיבור רק עם משה לבדו, ולא שמעו דבר זה לא מלאכי השרת ולא ישראל והיו קטנים בזה, וכדאיתא בתו"כ (פ"ב סי' ט') שאפילו המלאכים לא שמעו מה שדיבר הקב"ה עם משה, וכן ישראל לא שמעו כדאיתא בתו"כ (שם), וכן פירש"י (כאן) שכל ישראל לא שמעו. (שלמי שמחה ויקרא אות א')

מדוע רק משה שמע את קול ה'

ובעצם מה שהיה מתיחד הדיבור רק עם משה, נראה שהוא כדי לחזק את האמונה בנבואת משה רבינו ע"ה שאם היה שומע את הנבואה אדם אחר חוץ ממשה רבינו היה יכול לפרשו באופן אחר ולטעון שגם הוא שמע מהקב"ה, אבל בזה שיחד הקב"ה דברו רק עם משה רבינו בלבד הראה שצריך לסמוך רק על משה רבינו כפי מה שמוסר לישראל והוא לבד המוסמך מהש"י להעביר דברו לישראל, ובזה נתחזק אצל ישראל האמונת חכמים במשה

רבינו לסמוך עליו בכל מה שיאמר לישראל. (שלמי שמחה אות ג').

אם נאמר לאדם הראשון ציווי על הגזל

"אדם כי יקריב", (א', ב').

פירש"י 'אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל, עכ"ל.

ובספר טעמא דקרא (למון הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל) הקשה ע"ז מהא דאיתא בגמ' (סנהדרין נ"ח ע"ב) ללמוד מהפסוק הנאמר גבי ציווי לאדם הראשון שיאכל 'מכל עץ הגן, ולא גזל', הרי שהיה שייך גזל גם אצל אדם הראשון.

ונראה ליישב שהרי הפסוק מדבר לפני שאדם הראשון חטא, וא"כ אזי היה נשאר בגן עדן, וכשהיה מוליד תולדות היה שייך גזל. והיינו שהציווי נאמר לו, בשביל תולדותיו.

ויתכן עוד ליישב בעה"י שהכוונה שם מכל עץ הגן ולא גזל, היינו שיברך קודם אכילתו וכדאיתא בגמ' (ברכות ל"ה ע"ב) כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו גזל להקב"ה וכנסת ישראל וזה היה האזהרה.

ואע"פ שלא מצאנו ציווי מפורש לאדם הראשון לברך קודם אכילתו מ"מ נראה שהיה חייב בזה, שהרי בגמ' (ברכות ל"ה ע"א) מסיק שהחויב לברך הוא סברא שאסור לו לאדם להנות מן העוה"ז בלא ברכה, ובודאי השיג סברא זו להבין שגם זה נקרא גזל.

והנה כל זה היה שייך רק כאשר אדם הראשון היה נוטל מן העוה"ז לצורכו, אבל כשהקריב לפני הקב"ה לא היה שייך לברך ע"ז, דאדרבא הוא מקריב את כל הבהמה לפני ה' ונמצא שבזה לא שייך גזל אצל אדם הראשון, ושפיר כתב רש"י מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל, משום דלגבי קרבנות לא היה שייך אצלו גזל, דא"צ ברכה ע"ז.

(שלמי שמחה ויקרא אות ה').

אם קטן מביא קרבן

"אדם כי יקריב מכם קרבן", (א', ב').

ישל"ע אם שייך ענין של הקרבת קרבנות בקטן. דהנה בפסוק כתוב 'אדם', ולשון זה משמע גם על קטנים, כדאיתא בגמ' (נדה מד' ע"א).

אולם הרמב"ם (פ"ט מהל' שגגות ה"ג) כתב שקרבן שנתחייב בו קטן אינו מביאו אלא עד שיגדיל. וצ"ב דפשטיה דקרא איירי גם על

משנת שלמה

"ובלתי פלתי לרוב צא אמתק באינוה את פפודא אמואל
לגו, כן בפרנקא וכן בבלקס"ה"

תפקיד היחיד לקחת על עצמו עול הציבור לשם שמים

הנה מוכרח להיות בעולם אנשים שידאגו לציבור. ולכן תפקיד כל יחיד לראות מה הוא יכול לקחת על עצמו מעול הציבור לשם שמים, כדי להקל מעליהם ולהיטיב להם, ובלבד שזה לא יפריע לתפקידו הפרטי. אך לפעמים תפקידו הפרטי הוא עול הציבור, וכשעוסק עם הציבור, יש לו דין של עוסק במצוה פטור מן המצוה, ומפסיד מתפקידו הפרטי. וכדוגמת רבי יצחק ורבי יהודה מחכמי הזהר, שהיו עוסקים במצוה של חתן וכלה, ולא קראו קריאת שמע, כמפורש בזה"ק פרשת בלק (קפו' א').

וצריך לדעת, שאדם שמסוגל לקחת על עצמו עול של ציבור, ובורח מזה, כשאין מי שיעשה זאת, יש תביעה עליו למה בורח מעול הציבור, ועל זה אמרו בגמ' (סוטה כב' ע"א), 'ועצומים כל הרוגיה, זה תלמיד חכם שהגיע להוראה ואינו מורה'.

ועוד צריך לדעת שאדם הנכנס לעול של ציבור, אין זה הנאה וכבוד עבורו, אלא עול ועבדות, כמפורש בגמ' (הוריות י' ע"א) על רבן גמליאל שאמר לתלמידיו, כשרצה להושיבן בראש, 'כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם, עבדות אני נותן לכם'.

ועוד צריך לדעת, לשאת את עול הציבור באורך רוח וסבלנות מרובה, כי תמיד יש לציבור טענות על הנושא בעול הציבור. וכן אמרו בירושלמי (פאה פ"ח ה"ו) שרבי עקיבא רצו למנותו פרנס על הציבור, אמר אלך ואמלך בתוך ביתי. הלכו תלמידיו אחריו, ושמעו את קול אשתו שאומרת לו, על מנת שיקלוקך, ועל מנת שיבזוך.

ועוד צריך לדעת שלא להשתרר על הציבור מחמת מעמדו, וכמו שאמרו בגמ' (חגיגה ה' ע"ב) שלשה הקב"ה בוכה עליהן בכל יום, ואחד מהם פרנס המתגאה על הציבור. ובגמ' (פסחים קיג' ע"ב) אמרו, ארבעה אין הדעת סובלתן, ואחד מהם, פרנס המתגאה על הציבור בחינם.

ואמרו בגמ' (ר"ה יז' ע"א) שפרנס המטיל אימה יתירה על הציבור, ←

צריך עיון כיצד משיחתן בשמן

”ורקיקי מצות משוחים בשמן”, (ב', ד').

רש"י הביא את המחלוקת שהובא בגמ' (מנחות עה' ע"א) כיצד היה משיחתן, יש מרבותינו אומרים מושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג, ויש מרבותינו אומרים שמושחן כמין כ"ף יונית, ושאר השמן נאכל לכהנים.

וצ"ב דעיינן ברש"י בפרשת תצוה (כט', ב') דסתם כמ"ד שמושחן כמין כ"ף יונית, ולא הזכיר את המ"ד השני. וכן סתם כמ"ד זה בפרשה (שם, פסוק ז', ובפסוק לו'). ובפרשת כי תשא (ל', כו'). וא"כ מדוע הכא הביא את ב' הפירושים, בשונה משאר המקומות שהזכיר רק את המ"ד שמושחן כמין כ"ף יונית.

(שמן למאור ויקרא אות י').

תשובות ניתן לשלוח עד יום ראשון בערב.

תשובה לצריך עיון מפרשת פקודי

השאלה. רש"י (שמות לח' כב') הביא דמשה ציווה לבצלאל שיעשה קודם כלי המשכן ואח"כ את המשכן. אמר לו בצלאל הרי דרך האדם לעשות קודם בית ואח"כ מכניס כליו בתוכו. אמר לו משה את צודק וכן שמעתי מהקב"ה. והביא תוס' (ברכות נה' ע"א) דאמר הקב"ה כן למשה (פרשת כי תשא לא', ז') 'את אהל מועד ואת הארון לעדות', משמע קודם לעשות משכן ואח"כ את הכלים. והק' הגר"ש אסולין זצ"ל מדוע לא הביא תוס' מקור מפרשה לפני כן, שנאמר (תרומה כה' ח' ט') 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו', משמע קודם ציווי לעשיית המשכן ואח"כ את הכלים, וצ"ע.

ואפש"ל דבפרשת תרומה נאמר 'אשר אני מראה אותך', והיינו שהקב"ה הראה למשה קודם את צורת תבנית המשכן ואח"כ את צורת תבנית הכלים, אך מניין שציווהו לעשות המשכן קודם, וזה מביא תוס' מפרשת כי תשא.

הרב אשר מור יוסף שליט"א - אשקלון

קרנן קטן, ד'אדם' כתיב. ונראה שבאמת הקטן עצמו אם רוצה להביא קרנן, זה רק שיגדיל, אך הפסוק מדבר על שאפשר להקריב קרנן בשביל קטן, וכדאיתא בגמ' (נדרים לה' ע"ב) 'אמר רבי יוחנן הכל צריכין דעת חוץ ממחוסרי כפרה שהרי אדם מביא קרנן על בניו ובנותיו הקטנים', משמע שיש מציאות של קרנן שמתייחס לקטן. וכן משמע מהגמ' (מנחות צג' ע"א) 'הכל סומכין חוץ מחרש שוטה וקטן', משמע שיש מציאות של קרנן בקטן רק שאינו יכול לסמוך.

עוד י"ל דדברי הרמב"ם שמביא קרנן רק שיגדיל, י"ל דלאו דוקא יגדיל שיהא בן י"ג שנים, אלא יגדיל הכוונה גם שהגיע לגיל חינוך. והפסוק איירי על קטן שהגיע לחינוך. וכן מבואר ברמב"ם (פ"ג הל' נזירות הי"ג) שקטן שהגיע לעונת נדרים, ונדר בנזיר, ה"ז נזיר ומביא קרבנותיו. ומבואר שאף קודם י"ג שנים יביא קרבנות. וכן מבואר בתוס' (ריש מסכת חגיגה ד"ה 'איזהו קטן') דקטן שהגיע לחינוך מביא את קרבנותיו נדבה. {ועיינן בחי' ר"ח הלוי על הרמב"ם (הל' קרבן פסח פ"ה ה"ז) דכתב שקטן אינו מופקע מדיני הקרבן}.

(נערך מתוך הספר שמן למאור ויקרא אות א')

עדיף לאדם להקריב קרנן לה', מאשר קרנן שהוא קרבנו.

”אדם כי יקריב מכם קרנן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם”, (א', ב').

צ"ב, דלכאורה סוף הפסוק 'את קרבנכם' מיותר, שהרי אמר בתחילת הפסוק 'אדם כי יקריב מכם קרנן', והיה לכתוב 'אדם כי יקריב מכם קרנן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו', ומדוע הוצרך הפסוק בסופו לכתוב שוב 'את קרבנכם'.

נראה לי בס"ד לרמוז כאן ענין גדול, דהנה יודע הדבר שמדות האדם חקוקות בנפשו, והעבירות שאדם חוטא בגופו הם רק תוצאה מן המדות החקוקות בנפשו. ועיקר עבודת האדם הוא לתקן את מדותיו שעיי"ז ממילא לא יחטא, וכדאיתא בגמ' (ברכות כג' ע"א) 'שמור עצמך שלא תחטא, ואם תחטא הבא קרנן לפני', והיינו דלכתחילה עדיף דשמור עצמך ולא תחטא כלל.

והנה בתקון החטאים קבעה התורה שאדם החוטא צריך להביא קרנן, אמנם בתיקון המידות שהם שורש החטאים, הנה כאשר אדם כובש את יצרו ואינו חוטא, דבר זה אינו גלוי לשום אדם, אלא רק ה' יראה ללבב, כי הוא מעשה אמיתי לשם שמים אשר הוא נרצה לפני ה' יותר מאם חטא והקריב קרנן. וכמו שאמר שמואל לשאול (ש"א. טו', כב') 'החפץ לה' בעולות וזבחים כשמוע בקול ה', הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים'. וכן מבואר בזה"ק (פרשת פנחס ר"מ א') דאין רצונו של הקב"ה שיחטא אדם ועל חטאו יביא קרנן, אלא קרנן שהוא בלי חובה זהו קרנן שלם, ונקרא שלמים, עיי"ש.

ונמצא א"כ שאדם הכובש את יצרו וזוכה את רצונותיו ומידותיו שלא לחטוא, הוא הקרבה להש"י, כי אין שום אדם שיודע מזה, וזה ראוי להקרא בשם 'קרנן לה', ולא בשם קרבנו, כי הרי לא חטא שצריך תיקון. אבל אדם שחטא ומביא קרנן, הנה מביא קרנן עבור עצמו שהרי חטא וצריך תיקון, וזה ראוי להקרא בשם 'קרבנו'.

ואל זה ירמוז הכתוב, 'אדם כי יקריב מכם', היינו אדם המקריב מכם - מעצמו ומפנימיותו, שמתגבר על רצונותיו וטבעיו שלא לחטוא, 'קרנן לה', זה נקרא קרנן לה', כי רק הש"י יודע מזה ולא שום אדם, וזה אינו נקרא קרבנו כי לא חטא, כי רק מכח אהבת ה' שבקרבנו הקריב את רצונותיו.

'מן הבהמה', אבל אם חטא מן הגוף הנקרא בהמה העושה מעשי בהמה, ורוצה לשוב בתשובה. 'מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם', תקנתו להקריב קרנן מן הבקר מן הצאן, וזה נקרא 'קרבנכם', ולא בגדר קרנן לה'. דכיון שכבר חטא, יש לו חסרון שצריך תיקון ע"י הבאת קרנן.

ובודאי עדיף שיקריב האדם קרנן שהוא בגדר קרנן לה', מלהקריב קרנן שהוא בגדר קרבנו.

(שמן למאור ויקרא אות ב').

מאמר הפרשה

עבודת ה' בכל מצב

כתיב בפרשה ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, אדם כי יקריב מכם קרנן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם'.

ויש לדקדק מהו ההוספה שהוסיפה התורה אדם כי יקריב מכם ולמה לא מספיק לכתוב אדם כי יקריב קרנן לה'.

והתשובה לזה שבאמת קרנן הוא לשון התקרבות לה', והתורה הקדושה בפרשה זו כותבת לנו שבכל מצב שאדם נמצא בו יש לו דרך להתקרב לה' ע"י הבאת קרנן.

אם הוא אדם רוחני לגמרי שרוצה לתת הכל להקב"ה וגם הקב"ה בירך אותו בכסף, יש לו אפשרות להביא עולה או מן הבקר או מן הצאן, והכל קרב למזבח. ואם הוא עני יש לו אפשרות להביא קרנן של עוף שאפילו עוף אחד הוא יכול להביא לעולה, ואם הוא כ"כ עני שיש לו רק סולת, נותנת לו התורה אפשרות להביא ה' סוגי מנחות, מנחת סולת או מנחת מאפה תנור שכולל ב' מנחות חלות מצות בלולות בשמן או ריקיקי מצות משוחים בשמן, וכן יכול להביא מנחת מחבת או מנחת מרחשת, ומנחות אלו אין בהם חלק לבעלים אלא הקומץ קרב למזבח והשאר נאכל לכהנים. והתורה מתחשבת בעני שמביא סולת ונותנת לו אפשרות להביא את מנחתו בחמשה אופנים אלו, לא כמו עשיר המביא בהמה שיש לו רק ג' אפשרות, או בקר או כבשים או עזים. והטעם מפורש בגמ' (מנחות ק"ד ע"ב) א"ר יצחק מה נשתנה מנחה שנאמר בה חמשה מיני טיגון הללו, משל למלך בשר ודם שעשה לו אוהבו סעודה ויודע בו שהוא עני אמר לו עשה לי מהן חמשה מיני טיגון כדי שאהנה ממך.

ואם הוא במצב שאינו יכול להביא קרנן עולה שהכל לגבוה, התורה ג"כ נותנת לו אפשרות להתקרב להש"י ע"י הקרבת קרנן שלמים, שחלק קרב על המזבח וחלק לכהנים וחלק לבעלים.

ואם אדם עשה עבירות גם אז התורה נתנה לו אפשרות להתקרב להש"י, ע"י ששב בתשובה ומביא קרנן חטאת או אשם, שבדרך זה מתקן את חטאו ומסיר את המחיצה המפסקת בינו לבין אביו שבשמים, ושוב זוכה לקרבת ה'.

נמצא שפרשת ויקרא שדיברה על ענייני קרבנות שמשמעותם התקרבות

המשך משנת שלמה

אינו רואה בן תלמיד חכם, ויורד לגיהנם ונידון בה לדורי דורות, גיהנם כלה והוא אינו כלה. {ועיין ברמב"ם פ"ג מהל' תשובה ה"ו}.

ומצד שני, אם מנהיגם בנחת וסובל את העול, זוכה לשכר גדול בעולם הבא, כמפורש ברש"י (פרשת פנחס כז', כב') על הפסוק 'קח את יהושע', 'שהודיעו שכר פרנסי ישראל לעולם הבא'. ואמרו בגמ' (סנהדרין צב"ע"א) כל פרנס שמנהיג את הציבור בנחת, זוכה ומנהיגם לעולם הבא.

ולכן כל כניסת האדם לעול הציבור, צריך להיות מתוך הכרח שאין מי שיעסוק בזה, וכדוגמת משה רבינו ע"ה, שהקב"ה הפציר בו לקבל על עצמו את עול הציבור, כי אם הוא לא יגאל אותם, אין אחר גואלם. וכל כניסת האדם לעול הציבור צריכה להיות מתוך מטרה לעשות חסד עם הציבור, ולא כדי להרוויח לעצמו הנאה פרטית. ואע"פ שמתפרנס מתפקידו, זהו כדי שיהיה פנוי לתפקידו, ולא יטרד בחוסר מזונות, אבל עיקר כוונתו תהיה להיטיב לבניו אהוביו של מקום.

(מתוך מעין גנים שמות ח"ה פרשת ויקהל אות ט')

מן הראוי להביא כאן שאלה מתוך מכתב ששלח רבנו הגאון ר' שלמה אסולין זצוק"ל אל מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל בענין של קבלת עול ציבור, באופן שיפריע לעבודת האדם באופן פרטי.

לכס"ד יום ד' בשלח.

מע"כ הגאון הגדול פאר הדור והדרו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בראשית דברי אבקש מחילה על השירחה שיש בקראית מכתבי,

ואני מודה מראש עם כת"ד יוכל להשיב לי על שאלתי.

הנה זיכני הש"י למסור שיעורי תורה תמידין כסדרן בציבור. ועתה

יש אחד מלומדי השיעור שמפציר ממני למסור שיעורים כל יום

בין מנחה למערב באיזה בית הכנסת שיש בו לפחות ארבעים

מתפללים שאים עושים כלום בזמן זה רק משוחחים עד שמגיע

זמן ערבית, ויש בזה זיכוי הרבים.

ואני השבתי לו שאני משועבד ללימודי הכולל, וגם שאם אעזוב

את הכולל לזמן זה הוא יפריע לי לכל רצף הלימוד, וגם לכשעצמי

קשה לי לקבל עול זה.

וכיון שבחנתי ודאייתי שיש לי נגיעות שלא לקבל את העול הנ"ל,

רציתי לשאול דעת תורה אם אני צריך לקבל את העול הזה.

והשיב לו מרן הגר"ח קצ"ק זצוק"ל:

הודיע לנו הנביא שבאמת לבד לא שייך לשרוד בנסיונות הקשים שיהיו, אז לכן יתחברו שני יראי ה' וידברו ביניהם איש אל רעהו דיבורי חיזוק והתעוררות, ואע"פ ששניהם שבורים מ"מ יש בכח שני אנשים שבורים לעודד אחד את חברו הרבה יותר ממה שיסאיר אדם לבד.

וזה התשובה מה יעשה אדם בזמן שברון לב ויאוש, שלא יתבייש לבקש לו חבר או רב שיחזק אותו לעבור את התקופה הקשה שהוא עובר, וכשם שאדם מבין שבגשמיות אם הוא צריך עזרה, הוא מבקש עזרה, כך גם ברוחניות אם הוא צריך עזרה שלא יתבייש לבקש עזרה, וכעין מה שאמרו בירושלמי סוף פאה שמי שהוא נצרך ליטול מן הצדקה ואינו נוטל הרי זה שופך דמים, כך גם אדם זה במצבו הוא חייב לבקש לו עזר וסיוע לחיזוק רוחני, כי לבד לא שייך להחזיק מעמד. וה' יעזרנו להתחזק. (מעין גנים ויקרא ח"ב מאמר א').

פניני פורים

"ויבזו בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי, ויבקש המן להשמיד את כל היהודים", (ג, ו).

צ"ב הפסוק, מדוע מה שהיה בזוי בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו, היה תלוי בזה שהגידו לו את עם מרדכי, דמשמע שאם לא היו אומרים לו את עם מרדכי, לא היה בזוי בעיניו להרוג את מרדכי.

לה' ע"י נתינה, חידשה שבכל מצב אדם יכול להתקרב לה', האדם הרוחני בדרך שלו, והאדם החוטא בדרך שלו, העשיר בדרך שלו, והעני בדרך שלו, עד שאין מצב שאדם יוכל לומר אני איני יכול להתקרב לה'.

ויתכן שזהו ביאור הכתוב, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה', תיבת מכם באה ללמד לישראל שכל אחד מכם באיזה מצב שהוא נמצא הוא יכול להקריב קרבן לה' ולהתקרב אליו, וכל שאר הפרשה זה רק פרטים לפרש מהו סוג הקרבן השייך אליו במצבו.

ולכן גם עתה שאין לנו קרבנות, עלינו להתבונן שיסוד זה נשאר עדין שבכל מצב עדין ניתן להתקרב לה', ואם אדם מבין שיש לו עבירה יעסוק בתשובה, ואם אינו נמצא כעת במצב של תשובה, יש לו אפשרות להוסיף בתורה ויראת ה' ולהתקרב לה' מתוך מצב זה, אבל העיקר בכל זה להבין שבכל מצב יש לאדם מה לעשות כדי להמשיך ולהוסיף ברוחניות, וזה הלימוד שלומדים מפרשת השבוע.

והנה כל זה הוא באופן כללי, אבל באמת יש מצבים ותקופות בחיי האדם שעולמו הרוחני סופג מכות וזעזועים עד שמאיים למוטט את כל עולמו הרוחני, ואדם מרגיש שבמצב כזה מן הנמנע לעבוד את ה', ובמצב כזה צריך הרבה יותר כח והשקעה כדי לשמור לכל הפחות על הקיים.

והדברים מפורשים בספר הישר המיוחס לרבינו תם ז"ל בשער השישי שם מיחד ר"ת שער שלם על הדברים המסייעים לעבודת ה' והדברים שמפריעים מעבודת ה', ושם מונה ר"ת ארבע עשרה דברים שמפריעים לעבודת ה' וכאן נעמוד על ענין אחד בס"ד.

וז"ל 'המידה השישית, הקורות והתלאות הבאות על בני אדם כגון חידושים רעים או טובים (כל יציאה מן השיגרה של החיים בין רע ובין טוב גורם זעזוע במערכת הרוחנית של האדם או לפחות הפרעה) או שיהיה במצור, או יעלה למעלה גדולה, או ירויח הון, או שיקחוהו בשבי, או יאבד לו ממון, או יחלה הוא או אחד מבני ביתו, או יהיה גולה מארצו, או חבוש בבית הסוהר, או ימות אחד מאוהביו, כל אלה החידושים ורבים מהם יטרידו לב בני אדם מעבודת האל וישכיחוהו אותה ויסירוהו מלבו.

אך בעת הזאת ידע ויבחן שכל כל משכיל החזק או הרפה כי אם יהיה חזק ואמונתו קיימת לא יוכלו כל החידושים לחסר מעבודתו כאשר לא יוכלו הרוחות החזקות לעקור ההר הגדול ולהמישו ממקומו. כן השכל החזק והאמונה העיקרית לא ימישום כל אלה המאורעות'.

ומוסיף ר"ת, 'וצריך האדם להזהר בעת הזאת וידע כי על זה התנאי בא בברית עם אלהיו, ואחרי אשר התנה על נפשו לעבוד אותו צריך להשלים נדרו ולקיים איסרו, עכ"ל.

ר"ת מדגיש לנו שכל הבריתות שכתר הקב"ה עם ישראל על שמירת התורה באו בעיקר בשביל מצבים אלו, שאדם יבין שהוא חייב להיות חזק כמו הר גדול ולחזק את עצמו שלא להתמוטט.

ואמנם ראוי להדגיש שאין הכוונה בזה שאדם לא ישבר כלל, משום שבמצאות כאשר אדם מקבל זעזוע בעולמו הרוחני, לוקח לו זמן עד שהוא מתיצב. אלא כוונת ר"ת שאדם יבין שאסור לו להשאיר במהלך של רפיון ויאוש, אלא לאחר שאסף לעצמו מעט כוחות, ישוב ויתחזק ויעמוד על עומדו, אבל פשוט שלא ניתן לצפות מאדם שלא ישבר כלל.

וכבר מפורסם מכתבו של הגר"י הוטנר זצ"ל שכאשר מספרים על גדולי ישראל מדגישים בעיקר את ההצלחות שלהם ולא מספרים כמה קשיים ונסיונות והתמודדויות הם עברו עד שהם הגיעו למה שהגיעו.

ולכן צריך לדעת שגם אם אדם מרגיש שכלו כוחותיו והוא נשבר, ימתין ויצפה מתי יהיו לו כוחות לשוב ולהתחזק ולעמוד על עומדו.

ואמנם השאלה הנשאלת מה לעשות באופן מעשי בתקופות קשות שעוברות על האדם עד שמרגיש שכל עולמו הרוחני בסכנה, וחש בעצמו יאוש ורפיון והסתר פנים, מה יעשה כדי לחזק את עצמו שלא להשבר.

תשובה לדבר מצאנו בסוף ספר מלאכי, שם מדבר הנביא מהתקופה של קודם ביאת המשיח שעם ישראל יעברו זעזועים רוחניים קשים וכך כתוב שם 'אמרתם שוא עבוד אלהים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה' צבאות, ועתה אנחנו מאשרים זדים גם נבנו עושי רשעה גם בחנו אלהים וימלטו'.

מה יעשו במצב כזה יראי ה', ובמה יתחזקו, אומר שם הנביא 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו'.

וביאר הגר"ש אסולין זצ"ל (מעין גנים שמות ח"ד עמ' קמב) ע"פ מה שאמרו במגילה (יט' ע"א), מה ראה מרדכי דאיקני בהמן, על ככה דשוי נפשיה עבודה זרה. וכן פ' רש"י כאן (פסוק ד') על הפסוק, ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי, האומר שלא ישתחוה עולמית, כי הוא יהודי והוזהר על עבודת אלילים, עכ"ל.

ולולי שהגידו לו את עם מרדכי שהם ישראל שחיים על פי התורה, היה הורג את מרדכי, וכולם היו משתחוים לו. אבל כשהגידו לו את עם מרדכי שמוסרים נפש על התורה, וגם אם מרדכי יהרג, לא מפני זה ישתחו לו שאר ישראל, אלא ימשיכו כולם לא להשתחוות לו, לכן ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו, כי מה יועיל בזה, הרי המנהיג שיקום אחר מרדכי ג"כ יורה לישראל שלא להשתחוות לו, כיון שהדבר אסור ע"פ התורה ואינו דעת יחיד של המנהיג. לכן ויבקש המן להשמיד את כל היהודים.

"ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו, ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גזי המלך ביהודים לאבדם" (ד', ז').

צ"ב מדוע מרדכי ראה צורך לספר לאסתר את פרשת הכסף שאמר המן להביא למלך כנגד היהודים, הרי עיקר הגזירה היא שהמן קיבל אישור לאבד את כל היהודים.

וביותר הרי אחשוורוש לא לקח ממנו את הכסף, וא"כ מה צריך לספר את מה שהמן רצה לעשות.

וביאר הגר"ש אסולין זצ"ל (מעין גנים שמות ח"ד עמ' קמט) ע"פ מה שמבואר בגמ' יבמות (סג' ע"ב) שאמרו לרבי יוחנן באו אומה הנקראת חברים לבבל ושולטים שם. (פירש"י שהם פרסים רשעים ומבזים, ואינן מכירים כבודם של ישראל). ורבי יוחנן מרוב צער נכסף ונפל (ופירש"י שהיו בני הישיבה מסורים בידם). אמרו לו, שהם מקבלים שוחד ומבטלים עי"ז את הגזירות, נזקף וישב על מקומו.

מפורש מזה, שכאשר גוזרים גזירה בלי ריוח ממון, המצב חמור מאוד, כי הם חפצים בגזירה, אבל אם הם מקבלים שוחד, אינם חפצים בגזירה, אלא בריוח ממון, ובקלות ניתן לבטל את הגזירה.

וא"כ מובן מדוע הוצרך מרדכי לפרש ענין זה לאסתר, שהרי אם אחשוורוש היה מקבל את הכסף, אז היה ניתן בקלות לבטלה, ע"י שוחד. אך שהמן אמר לשקול הכסף, אך לבסוף לא שקל, משום שאחשוורוש אמר לו הכסף נתון לך, א"כ המצב חמור ביותר, ששוחד לא יעזור אותו, אלא הם חפצים בגזירה, לכן אמר מרדכי לאסתר דעי לך שהשתדלות בכסף לא יעזור כאן, אלא רק השתדלות לבקש מלפניו על עמה. לכן הוצרך לספר לאסתר, כדי שתדע את האופן וצורת ההשתדלות בזה.

"והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש" (ו', יב')

הגמרא במגילה (טז' ע"א) מבארת שביתו של המן שפכה עליו את הצואה שלה, כיון שחשבה שזה מרדכי, וכשהרים ראשו, ראתה שזה אביה, מיד קפצה ומתה.

והנה מבואר שהכלי של בית הכסא היה כל הזמן סמוך על ידה, שהרי הסוס היה מתהלך כל הזמן, וא"כ לא יתכן שכאשר ראתה את הסוס ירדה לבית להביא הכלי, ועלתה לגג, שהרי אולי שתגיע שוב לגג, הסוס כבר יעבור, ועל כרחך שהכלי היה כל הזמן בסמוך אליה.

וצריך להבין מדוע הוצרכה להחזיק כל הזמן את הכלי של בית הכסא על ידה כל זמן, גם כשעולה לגג.

וביאר הגר"ש אסולין זצ"ל (מעין גנים שמות ח"ד עמ' קנט), דהנה איתא במדרש (אסת"ר פרשה ד' סימן ו') דאחד מן הסיבות שיעץ ממוכן להרוג את ושתי, משום שרצה שבו תתחתן עם אחשוורוש. ומדוע באמת לבסוף לא התחתן אחשוורוש עם ביתו של המן. אלא נראה ע"פ

מתוך צוואת רבנו זצ"ל לכלל ישראל.

"הני כותב מתוך ייסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי ידוע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חוק להיות משען ומשענה לכל הסובלים ייסורים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שיחשוב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רק להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שירגיש צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק עבור נשמתו ולומר אני מדליק נר זה ליעילי נשמת פלוני בן פלוני (שלמה בן מאיר ושמוחה). ויפרש את בקשתו ויכול לשפוך את ליבו על יד הנר ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם יחשוב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שחושב שהוא רשע ופושע לשמוע דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות בידי להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעשות אותו באהבה וחיבה ולתת לו בלב תנחומים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, ממקסימום הפסיד נר קטן, ולא טרח הרבה. כל זה כתבתי בישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהעזתי לכתוב דברים אלו, ואקווה להיות לעזר לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממי הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם".

המבואר בתרגום יונתן (ב', ד') בזה"ל 'וכאשר התקבצו בתולות לידיו של הגי, היתה שם בתו של המן. והיה רצון מן השמים, שבכל יום ויום היתה מתקלקלת ברעי ובמי רגלים, ופיה היה מסריח מאוד, והוציאו אותה במהירות, עכ"ל.

וא"כ מובן שלכן היתה מוליכה עמה כל הזמן את הכלי של בית הכסא. וכשעלתה לגג הכלי היה עמה.

"אבל וחפוי ראש" (ו', יב')

מקשים העולם, אם הכוונה 'חפוי ראש' על שפכה ביתו עליו את הצואה. א"כ מדוע נכתב חפוי ראש אחר אבל, הרי קודם היה חפוי ראש, ואח"כ שקפצה ביתו ומתה, אז ניהיה אבל.

ותי' הגר"ש אסולין זצ"ל (מעין גנים שמות ח"ה עמ' קצב) דזה אינו קושיא, שהרי הפסוק אינו בא לדבר על הזמן שנעשו בו שני הדברים, אלא הפסוק בא לדבר על הזמן שנדחף אל ביתו, ובזמן שנדחף אל ביתו, מה שציער אותו ביותר, היה מה שהיה אבל על בתו שמתה, ורק אח"כ על מה שהוצרך להיות חפוי ראש, שזה לא צער גדול כי יכול לנקות את עצמו.

"על כן היהודים הפרזים וגו' עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשתה ויום טוב" (ט', יט')

הגמרא במגילה (ז' ע"ב) אומרת 'אמר רבא, מיחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'.

הנה ידוע שיטת הרמ"א (ס' תרצה' סעיף ב') די"א שאין צריך להשתכר, אלא ישתה יותר מלימודו וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי.

וצ"ב מנין זאת להרמ"א, הרי פשטות הגמ' שצריך להשתכר, והיכן כתוב שיילך לישון ויקיים זאת בשינה.

ותי' הגר"ש אסולין זצ"ל (מעין גנים שמות ח"ד עמ' קסח) ע"פ מה שיש להק' מדוע כתוב 'חייב איניש לבסומי בפוריא', הא ודאי דאיירי על פורים, ומה צריך להוסיף 'בפוריא'. אלא נראה כך, דהנה הגמ' בשבת (עז', ע"ב), וכן בגמ' ב"מ (כג' ע"ב) ובעוד מקומות מבואר שתיבת 'פוריא' משמעותו גם מיטה.

וא"כ שפיר, דס"ל להרמ"א דחייב אדם להתבסם בין ואח"כ ימשיך ל'פוריא', למיטה. ואז יתקיים 'עד דלא ידע'.

פרשת זכור

לזכור לא רק את מעשה עמלק, אלא מדוע הגיע

"זכור את אשר עשה לך עמלק", (דברים כה', יז').

כתב רש"י בסוף פרשת בשלח (יז', ח') 'סמך פרשה זו (של עמלק) למקרא זה (הכתוב לפני כן, ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבינו אם אין) לומר, תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם ואתם אומרים היש ה' בקרבינו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם, ואתם צועקים לי ותדעו מי אני, עכ"ל.

ומפורש מזה, שעמלק בא להלחם עם ישראל, בגלל שניסו את ה'. וא"כ כשזוכרים את מעשה עמלק, צריך לזכור למה הגיע עמלק. {וכן מבואר בפרקי דר"א פרק מד', עיי"ש}.

נמצא שמלבד מה שצריך לזכור את מעשה עמלק עצמו, כדי למחותו ולאבדו, שהוא מצות עשה בפני עצמה, צריך גם לזכור עוד, למה הגיע עמלק.

ועפ"ז יש לפרש 'זכור את אשר עשה לך עמלק', 'את' לרבות עוד זכירה, לזכור למה הגיע עמלק, בגלל נסותם את ה', היש ה' בקרבינו.

(דקדוקי תורה - את לרבות, כי תצא אות ח').

נתרם ע"י הנדיב החפץ בעילום שם
להצלחה ברוחניות ובגשמיות

נתרם לרפואת
ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל